

Briuselis, 2014 05 06
COM(2014) 249 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2013 m. konkurencijos politikos ataskaita

{SWD(2014) 148 final}

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2013 m. konkurencijos politikos ataskaita

IŽANGA. ES KONKURENCIJOS POLITIKA – PRIEMONĖ EUROPOS KONKURENCINGUMUI ATKURTI

2013 m. buvo vilčių teikiančių požymių, kad Europos ekonomika atsigauna. Politikos priemonėmis, kurių imtasi ES lygmeniu, prisidėta prie to, kad pradėdamas atkurti pasitikėjimas ir kuriamas pagrindas grįžimui į ekonomikos augimo kelią. Tačiau mažinti pastangų nereikėtų. Jeigu ES nori įveikti krizės padarinius ir atgaivinti Europos ekonomiką, reikalingi tolesni veiksmai. Europai reikalingi struktūriniai pokyčiai, veiksmingas išteklių paskirstymas ir produktyvumo augimas. Pažangus, tvarus ir integracinis augimas tebėra viena pagrindinių ateinančio dešimtmečio Europos politinės darbotvarkės temų. Šiam tikslui pasiekti būtina stiprinti konkurencingumą visoje ES.

Konkurencingumas – sudėtinga ir daugialypė sąvoka. Pasaulio ekonomikos forumo pasaulinio konkurencingumo ataskaitoje konkurencingumas apibrėžiamas kaip „*institucijų, politikos priemonių ir veiksmų, pagal kuriuos nustatomas šalies produktyvumo lygis, visuma*“¹. Pagal Europos Komisijos Europos konkurencingumo ataskaitą konkurencingumo pagrindas – institucinės ir mikroekonominės politikos priemonės, kuriomis sukuriamos tokios sąlygos, kad įmonės galėtų steigtis ir klestėti, o už individualų kūrybiškumą ir pastangas deramai atlyginama². Konkurencijos politikos priemonės visiškai atitinka abu šiuos reikalavimus.

Be to, Europos Parlamento 2013 m. konkurencijos politikos tyrime³ padaryta išvada, kad: „*Konkurencija atlieka lemiamą vaidmenį skatinant produktyvumą ir inovacijas, kurie yra ekonomikos augimo varomosios jėgos. Tai reiškia, kad konkurencijos politika, kuria stiprinama konkurencija, bus skatinamas ekonomikos augimas*“.

Tai taikytina visoms konkurencijos politikos priemonėms. Užtikrinant antimonopolinių teisės aktų vykdymą, galima sukliudyti dominuojančių bendrovių pastangoms neleisti naujiems rinkos dalyviams patekti į rinką ir veiksmingai su jomis konkuruoti. Taip pat gali būti sudarytos sąlygos mažinti ES pramonės gamybos sąnaudas. Vykdamas bendrovių susijungimo kontrolę, rinkos gali išlikti atviros ir produktyvios. Įgyvendinant valstybės pagalbos politiką, vidaus rinka apsaugoma nuo iškraipymo ir prisidedama prie viešųjų išteklių panaudojimo siekiant konkurencingumo skatinimo tikslų.

Be to, konkurencija ir konkurencijos politika yra neatsiejama bendrų inovacijoms suklestėti būtinų sąlygų dalis. Stiprinant konkurenciją ir įgyvendinant konkurencijos politiką, teikiamos paskatos novatoriškoms ir naujai įsteigtoms įmonėms, įmonės skatinamos našiau dirbti,

¹ Pasaulio ekonomikos forumo 2013–2014 m. pasaulinio konkurencingumo ataskaitą galima rasti adresu http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

² SEC(2011) 1188 *final*. 1 dalis. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, 2011 m. Europos konkurencingumo ataskaita.

³ Tyrimą „Konkurencijos politikos įnašas į ekonomikos augimą ir strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimą“, IP/A/ECON/ST/2012-25 galima rasti adresu [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/492479/IPOL-ECON_ET\(2013\)492479_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/492479/IPOL-ECON_ET(2013)492479_EN.pdf).

remiamas moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms skatinti skirtų subsidijų teikimas.

Įgyvendinant konkurencijos politiką, skatinamas Europos konkurencingumas pasaulyje. Sveika konkurencija bendrojoje rinkoje Europos įmonėms padeda pasirengti sėkmingai vykdyti veiklą pasaulinėse rinkose. Remiantis Lisabonos sutarties nuostatomis dėl pramonės (SESV 173 straipsnis), kuriose nurodyta, kad veiksmai, kurių imasi ES ir valstybės narės, vykdomi „pagal atvirų ir konkurencingų rinkų sistemą“, konkurencija taip pat yra šiuolaikinės pramonės politikos pagrindas.

Be to, konkurencijos politika yra būtina bendrosios rinkos reglamentavimo dalis. Reguliavimo priemonių poveikis įmonių strategijoms ir investicijoms gali sumažėti, jeigu nebus tinkamai laikomasi bendrosios rinkos ir konkurencijos taisyklių.

Valstybės pagalbos taisyklės ir konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimas taip pat atlieka reikšmingą vaidmenį įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ ir siekiant jos pavyzdinių iniciatyvų tikslų. Visų pirma, įgyvendinant konkurencijos politikos priemones prisidedama prie iniciatyvų „Inovacijų sąjunga“, „Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“, „Tausiai išteklius naudojanti Europa“ ir „Europos skaitmeninė darbotvarkė“.

2013 m. visomis konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo priemonėmis prisidėta prie Europos ekonomikos augimo ir konkurencingumo skatinimo. Užtikrinus antimonopolinių teisės aktų vykdymą atgrasinta nuo dirbtinio vidaus rinkos skaidymo ir už jį baudžiama. Siekiant skatinti augimą skatinančių viešųjų išlaidų planavimą, vykdomas valstybės pagalbos modernizavimas. Strategiškai svarbiuose, pvz., finansinių paslaugų, telekomunikacijų, skaitmeninės ekonomikos ir energetikos, sektoriuose priimti svarbūs sprendimai. Tarptautinis bendradarbiavimas konkurencijos politikos formavimo ir užtikrinimo srityje padėjo spręsti dėl didėjančio verslo internacionalizavimo kilusias problemas.

Galiausiai 2013 m. ES konkurencijos politikos srityje įvyko du svarbūs įvykiai. Pirmą, priėmus Reglamentą Nr. 1/2003⁴, prasidėjo naujas ES antimonopolinių taisyklių vykdymo užtikrinimo etapas, o dabar, praėjus dešimtmečiui, atliekamas pažangos vertinimas ir svarstoma, ką dar reikia tobulinti. Antra, birželio 11 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl direktyvos dėl ieškinių dėl žalos, patirtos dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimo, atlyginimo⁵ – suinteresuotųjų subjektų ilgai lauktą priemonę ir dabartinės Komisijos politikos prioritetą. Dėl diskusijų šiais klausimais, taip pat tais, kurie bus aptariami šioje ataskaitoje, visus metus aktyviau vyko nuolatinis struktūrinis Komisijos ir Europos Parlamento dialogas (žr. 8 skirsnį „Dialogas su kitomis institucijomis konkurencijos klausimais“, o išsamiau – prie šios ataskaitos pridedamą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą).

1. KONKURENCINGUMO SKATINIMAS KOVOJANT SU KARTELINIAIS SUSITARIMAIS

Europos įmonių sėkmė labai priklauso nuo konkurencingų kainų. Dėl konkurencijos taisyklės pažeidžiančių veiksmų ir rinkos struktūrų dirbtinai išpūstos gamybinės sąnaudos turi neigiamą poveikį Europos konkurencingumui pasaulinėse rinkose ir apskritai augimo

⁴ 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo.

⁵ COM(2013) 404 *final*. Pasiūlymą dėl direktyvos dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės aktų nuostatų pažeidimo, atlyginimo galima rasti adresu <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/documents.html>.

perspektyvoms. Nereikia nė sakyti, kad didesnės gamybinės sąnaudos taip pat reiškia didesnes galutines kainas Europos vartotojams.

Tokiomis aplinkybėmis labai svarbu griežtai vykdyti kartelinių susitarimų kontrolę. Karteliniai susitarimai dažnai sudaromi dėl žaliavų ir tarpinių produktų, todėl Komisija visas savo vykdymo užtikrinimo pastangas sutelkė šioje srityje. Pastaraisiais metais, atlikus kelis sėkmingus tyrimus, pavyko sulaužyti kartelinius susitarimus, dėl kurių buvo išpūstos gamybinės sąnaudos ir smarkiai pakenkta ES konkurencingumui⁶.

2013 m. Komisija taip pat užbaigė tokią bylą. Liepos mėn. Komisija skyrė baudas penkiems automobilių dalių tiekėjams: „Sumitomo“, „Yazaki“, „Furukawa“, „S-Y Systems Technologies“ (SYS) ir „Leoni“ – iš viso 141 791 000 EUR – už jų dalyvavimą viename arba keliuose iš penkių kartelinių susitarimų dėl elektros laidų komplektų tiekimo bendrovėms „Toyota“, „Honda“, „Nissan“ ir „Renault“. Karteliniai susitarimai apėmė visą Europos ekonominę erdvę (EEE)⁷. Elektros laidų komplektas – tai signalus arba elektros energiją perduodančių kabelių rinkinys, kuriuo kompiuteriai sujungiami su įvairiais automobilyje įmontuotais komponentais, ir dažnai apibūdinamas kaip automobilio „centrinė nervų sistema“.

Vykdam kartelinių susitarimų kontrolę finansinių paslaugų sektorius tampa skaidresnis – su palūkanų normos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusios bylos

Palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės – palūkanų normos pokyčių rizikai valdyti bankų ar įmonių naudojami finansiniai produktai. Jų vertė nustatoma pagal lyginamosios palūkanų normos, pvz., įvairioms valiutoms, įskaitant Japonijos jeną (JPY), skaičiuojamos Londono tarpbankinės palūkanų normos (LIBOR) arba eurams skaičiuojamos Europos tarpbankinės palūkanų normos (EURIBOR), lygi.

Nuo 2005 m. rugsėjo iki 2008 m. gegužės mėn. veikė kartelinis susitarimas dėl euro palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių (angl. *Euro interest rate derivatives*, EIRD). Dalyvaujančios šalys: „Barclays“, „Deutsche Bank“ RBS ir „Société Générale“. Šiuo karteliniu susitarimu siekta iškreipti įprastą tų išvestinių finansinių priemonių sudedamųjų dalių kainų skaičiavimą. Prekiautojai iš įvairių bankų aptarė savo bankų EURIBOR apskaičiuoti pateiktus duomenis bei savo prekybos ir kainų nustatymo strategijas. Taip pat pradėtos procedūros prieš „Crédit Agricole“, HSBC ir „JPMorgan“, o su šių trijų bendrovių veiksmams susijęs tyrimas bus tęsiamas pagal standartinę procedūrą dėl kartelinių susitarimų.

Jenos palūkanų normos išvestinių finansinių priemonių (angl. *Yen interest rate derivatives*, YIRD) sektoriuje Komisija nustatė septynis 2007–2010 m. laikotarpį nuo vieno iki dešimties mėnesių trukusius dvišalius pažeidimus. Slaptas susitarimas apėmė dalyvaujančių bankų prekyautojų diskusijas dėl tam tikrų JPY LIBOR apskaičiuoti pateiktų duomenų. Kartais dalyvaujantieji prekyautojai taip pat apsisakėdavo konfidencialia komercine informacija, susijusia su prekybinėmis pozicijomis arba duomenimis, kurie bus teikiami JPY LIBOR apskaičiuoti ateityje (vieną kartą ši informacija taip pat buvo susijusi su tam tikrais duomenimis, kurie turėjo būti teikiami eurojenos Tokijo tarpbankinei palūkanų normai (TIBOR) apskaičiuoti). Su vienu arba keliais pažeidimais yra susiję šie bankai: BS, RBS, „Deutsche Bank“, „Citigroup“ ir „JPMorgan“. Finansinio tarpininkavimo įmonė „RP Martin“ vieną iš pažeidimų padėjo įvykdyti pasinaudodama savo ryšiais su keliais nustatant JPY LIBOR dalyvaujančiais bankais (kurie pažeidime nedalyvavo), kad paveiktų šių bankų sprendimą, kokius duomenis teikti JPY LIBOR apskaičiuoti. Vykdydama minėtąjį tyrimą Komisija taip pat pradėjo procedūrą prieš prekybos grynaisiais pinigais tarpininkavimo įmonę ICAP. Šis tyrimas tęsiamas pagal standartinę procedūrą dėl kartelinių susitarimų.

Iš šių sprendimų aišku, kad Komisija pasiryžusi kovoti su tokiais karteliniais susitarimais finansų sektoriuje ir bausti už jų sudarymą. Sveika konkurencija ir skaidrumas yra itin svarbūs, kad finansų rinkos veiktų tinkamai ir tarnautų realiajai ekonomikai, o ne kelių subjektų interesams.

⁶ Konkretūs pavyzdžiai iš praeities: automobilių stiklų, dinaminių laisvosios kreipties atmintinių (asmeniniuose kompiuteriuose, serveriuose ir kompiuterizuotose darbo vietose naudojami atminties lustų) ir sintetinės gumos gamintojams skirtos baudos.

⁷ Byla AT.39748 – Automobilių elektros laidų komplektai.

Kita pastarųjų metų tendencija – kartelinių susitarimų išaiškinimas paslaugų sektoriuose. Šiuo metu Komisija nagrinėja kelias bylas finansinių paslaugų srityje. Gruodžio 4 d. Komisija už dalyvavimą išvestinių finansinių priemonių rinkose sudarytuose visą EEE apimančiuose karteliniuose susitarimuose skyrė baudas – iš viso 1 712 468 000 EUR – aštuoniems bankams⁸. Keturi iš jų dalyvavo karteliniame susitarime, susijusiame su euro valiuta denominuotomis palūkanų normos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis. Šeši iš jų dalyvavo viename arba keliuose iš dvišalių kartelinių susitarimų, susijusių su Japonijos jenomis denominuotomis palūkanų normos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis. Tokie slapti susitarimai draudžiami pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnį. Abu sprendimai priimti pagal susitarimo procedūrą, o šalims skirtos baudos, atsižvelgiant į jų sutikimą tartis, sumažintos 10 %.

Komisija taip pat nagrinėja kelias su maisto sektoriumi – vartotojams aktualia sritimi – susijusias bylas. Lapkričio mėn. Komisija už kartelinio susitarimo sudarymą skyrė baudas – iš viso 28 716 000 EUR – keturioms Europos Šiaurės jūros krevetėmis prekiaujančioms bendrovėms – „Heiploeg“, „Klaas Puul“, „Kok Seafood“ (visos įsisteigusios Nyderlanduose) ir „Stührk“ (įsisteigusi Vokietijoje)⁹. 2000 m. birželio–2009 m. sausio mėn. „Heiploeg“ ir „Klaas Puul“ susitarė nustatyti fiksuotas kainas ir dalytis Šiaurės jūros krevečių pardavimo apimtimi Belgijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje ir Nyderlanduose.

Be šių sprendimų priėmimo Komisija balandžio mėn. išsiuntė prieštaravimo pareiškimą lustinių kortelių lustų tiekėjams dėl jų tariamo dalyvavimo karteliniame susitarime¹⁰. Lustinių kortelių lustai naudojami įvairiausiais tikslais, pvz., SIM kortelėse, banko kortelėse, tapatybės kortelėse ir daugelyje kitų prietaisų. Komisija preliminarai mano, kad tam tikri tiekėjai, siekdami padidinti kainas, galėjo derinti savo veiklą EEE. Iš pradžių Komisija ketino su tam tikromis įmonėmis surengti susitarimo diskusijas dėl jų tariamo dalyvavimo karteliniame susitarime. Tačiau dėl nepakankamos pažangos Komisija galiausiai vis dėlto nusprendė inicijuoti įprastą antimonopolinę procedūrą.

Galiausiai reikėtų nepamiršti, kad karteliniai susitarimai gali suskaidyti vidaus rinką ir trukdyti pramonei prisitaikyti prie rinkos sąlygų pokyčių. Todėl jie daro žalą ne tik rinkoms, kuriose vykdo veiklą atitinkamos bendrovės, bet gali paveikti ir visos ekonomikos konkurencingumą.

2. VEIKSMINGO ANTIMONOPOLINIŲ TEISĖS AKTŲ TAIKymo IR BENDROVIŲ SUSIJUNGIMO KONTROLĖS UŽTIKRINIMAS SIEKiant APSAUGOTI ĮMONIŲ IR VARTOTOJŲ INTERESUS

2004 m. gegužės 1 d. įsigaliojo Reglamentas (EB) Nr. 1/2003 – pagrindinė SESV 101 ir 102 straipsnių vykdymo užtikrinimo procedūrinė priemonė. Priėmus šį reglamentą, įvyko lūžis – visos ES vykdymo užtikrinimo institucijos (Komisija, nacionalinės konkurencijos institucijos ir nacionaliniai teismai) įgijo teisę taikyti ES antimonopolines taisykles valstybių narių tarpusavio prekybą paveikti galintiems susitarimams ir metodams, tačiau kartu gerbti pagrindines atitinkamų suinteresuotųjų šalių teises, ginamas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

⁸ Byla 39861 – Jenos palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės; byla 39914 – Euro palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės.

⁹ Byla AT.39633 – Krevetės.

¹⁰ Byla 39574 – Lustinių kortelių lustai.

Siekiant užtikrinti veiksmingą ir nuoseklų bendrų taisyklių taikymą sukurtas Europos konkurencijos tinklas (EKT) ir pradėtos taikyti bendradarbiavimo priemonės. Taikydamos šias priemones ir vykdydamos plataus spektro politinę veiklą, Komisija ir nacionalinės konkurencijos institucijos (NKI) kartu yra pasiekusios nemažų rezultatų vykdymo užtikrinimo srityje. Nuo 2004 m. gegužės mėn. Komisija tyrė veiksmus, kuriais galėtų būti ribojama konkurencija, beveik visuose ekonomikos sektoriuose ir priėmė daugiau kaip 120 sprendimų. NKI, savo ruožtu, tuo pačiu laikotarpiu ištyrė daugiau kaip 1 600 bylų, per kurias priimta daugiau kaip 600 sprendimų dėl vykdymo užtikrinimo.

2013 m., siekdama atlikti ES konkurencijos institucijų darbo įvairiuose sektoriuose ir pažeidimų rūšių analizę, Komisija pradėjo nagrinėti per tuos dešimt metų įgytą patirtį. Buvusių prioritetų ir laimėjimų įvertinimas padės stiprinti jau ir taip labai gerą Komisijos ir NKI veiksmų koordinavimą.

Reglamento (EB) Nr. 1/2003 įgyvendinimas

Nacionalinių konkurencijos institucijų struktūros

Pagal ES teisę valstybės narės pačios turi užtikrinti, kad jose veiktų veiksmingos ir tinkamai parengtos nacionalinės konkurencijos institucijos, joms taip pat iš esmės paliekama nustatyti nacionalinę konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo tvarką. Vienintelis aiškus reikalavimas – kad valstybės narės paskirtų atitinkamas institucijas, atsakingas už SESV 101 ir 102 straipsnių taikymą taip, kad būtų faktiškai laikomasi Reglamento nuostatų. Pastaraisiais metais daugelyje valstybių narių įvyko struktūrinės reformos. Daugelio Europos konkurencijos tinklą sudarančių NKI struktūra keitėsi – jos tapo savarankiškesnės ir veiksmingesnės. Vis dėlto kilo abejonių dėl kai kurių NKI nepriklausomumo ir išteklių pakankamumo. Būtina išvengti grįžimo į ankstesnę padėtį.

Vykdymo užtikrinimo įgaliojimų suderinimas

Reglamentu valstybėms narėms palikta laisvė nustatyti ES konkurencijos taisyklių įgyvendinimo užtikrinimo valstybėse narėse procedūras ir sankcijas už jų pažeidimą. Išskyrus bendrą valstybių narių įsipareigojimą užtikrinti veiksmingą vykdymo užtikrinimą, visų pirma laikantis veiksmingumo ir lygiavertiškumo principų, šie klausimai pagal ES teisę nereglamentuojami ir nederinami. Taigi, įgyvendindamos tas pačias materialinės teisės normas, Komisija ir NKI taiko skirtingas procedūras ir skiria skirtingas sankcijas. Kelerius metus EKT daug dėmesio skyrė vykdymo užtikrinimo įgaliojimams suderinti. Visų pirma, EKT yra parengęs išsamias bylų tyrimo ir sprendimų priėmimo įgaliojimų lyginamąsias ataskaitas, taip pat EKT rekomendacijų dėl bylų tyrimo ir sprendimų priėmimo įgaliojimų rinkinį. Kalbant apie sankcijas už konkurencijos teisės pažeidimus, dauguma NKI gali skirti atgrasomąsias civilines ir (arba) administracines baudas ir jas nustatant taikyti panašią pagrindinę metodiką. Reformos, kuriomis siekiama didesnio procedūrų suderinimo, buvo skatinamos teikiant konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas pagal strategiją „Europa 2020“ (Europos semestras) ir įgyvendinant ekonominio koregavimo programas.

Atleidimo nuo baudų arba jų sumažinimo derinimas ir sąveika su kitomis teisės sritimis

Atleidimo nuo baudų arba jų sumažinimo programos paprastai laikomos svarbia slaptų kartelinių susitarimų išaiškinimo priemone. Nuo pat pradžių EKT teikė prioritetą derinimo ir sklandžios sąveikos skatinimui šioje srityje. Visų pirma, EKT parengtoje pavyzdinėje atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo programoje valstybėms narėms ir EKT pateikiamas nuoseklus pavyzdinių taisyklių ir procedūrų, iš kurių jie gali semtis įkvėpimo rengdami nacionalinių priemonių projektus, rinkinys. Taigi praktiškai visose valstybėse narėse pradėtos įgyvendinti atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo programos, kurios taip pat buvo iš esmės derinamos su pavyzdine programa. 2012 m. pabaigoje pritarta pavyzdinės atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo programos tobulinimui.

Komisija toliau daug dėmesio skirs bendros viešojo ES konkurencijos taisyklių vykdymo užtikrinimo sistemos veikimui.

2013 m. Komisija priėmė dar vieną svarbią monopolijų reguliavimo iniciatyvą: pasiūlymą dėl direktyvos, susijusios su tuo, kaip dėl ES antimonopolinių taisyklių pažeidimų, pvz., kartelinių susitarimų ar piktnaudžiavimo savo dominuojančia padėtimi rinkoje, nukentėję

piliečiai ir įmonės gali reikalauti atlyginti žalą¹¹. Šiuo pasiūlymu siekiama pašalinti įvairias praktines kliūtis, kurios iškyta nukentėjusiesiems mėginant gauti deramą kompensaciją už žalą, patirtą dėl ES konkurencijos teisės pažeidimų.

Veiksmingo žalos atlyginimo nukentėjusiesiems dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimų kliūčių šalinimas

Pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto

Birželio 11 d. Komisija priėmė pasiūlymą dėl Direktyvos dėl ieškinių dėl žalos, patirtos dėl ES konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo. Pagal ES teisę bet kuris asmuo ar įmonė, patyręs žalą dėl ES konkurencijos teisės pažeidimo, turi teisę gauti atitinkamą kompensaciją. Pasiūlymu siekiama dviejų vienas kitą papildančių tikslų. Pirma – ES teisę į kompensaciją visose valstybėse narėse paversti tikrove pašalinant pagrindines praktines kliūtis, kurios dažnai kyla vartotojams ir įmonėms, siekiantiems žalos atlyginimo. Antra, siekiant griežto ir apskritai veiksmingesnio viešojo vykdymo užtikrinimo, pasiūlymu siekiama optimizuoti tokių privačių ieškinių dėl žalos atlyginimo ir Komisijos bei nacionalinių konkurencijos institucijų taikomų viešojo vykdymo užtikrinimo priemonių sąveiką.

Šiems tikslams pasiekti į pasiūlymą įtrauktos esminės ir procedūrinės taisyklės, susijusios su ypač svarbiais ieškinių dėl žalos, patirtos dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimų, atlyginimo aspektais, pvz., galimybe susipažinti su įrodymais, ieškinių pareiškimo senaties terminais, žalos padėtimi, prievole įrodyti teisę į kompensaciją už žalą, patirtą dėl pažeidėjo prekių platinimo grandine perkeltų antkainių. Pasiūlymu siekiama sukurti arba užtikrinti teisinį tikrumą dėl viešojo vykdymo užtikrinimo tikslais pateiktų įrodymų priimtumo ir atskleidimo. Pavyzdžiui, siekiant užtikrinti atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo programų patrauklumą, pasiūlyme numatyta, kad įmonių pareiškimai dėl atleidimo nuo baudų ir jų sumažinimo niekada neturėtų būti atskleidžiami nagrinėjant privačias bylas dėl žalos atlyginimo. Nustačius, kad nacionalinių konkurencijos institucijų priimami galutiniai sprendimai dėl pažeidimo turi įrodomąjį poveikį, pasiūlymu sudaromos palankios sąlygos teikti tolesnius ieškinius.

Paramos priemonės

Siekdama parengti teismams ir ieškinių dėl žalos atlyginimo šalims skirtas gaires, kartu su pasiūlymu Komisija priėmė Komunikatą dėl žalos ieškiniuose dėl žalos atlyginimo, susijusiuose su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 arba 102 straipsnių pažeidimais, dydžio nustatymo. Prie komunikato pridedamas išsamesnis Komisijos tarnybų parengtas ir į visas oficialias ES kalbas išverstas praktinis vadovas. Galiausiai pasiūlymas papildytas Komisijos rekomendacija dėl kolektyvinio teisių gynimo, kurioje, siekiant palengvinti visų Sąjungos piliečių pagal Sąjungos teisę turimų teisių, įskaitant teisę gauti kompensaciją už žalą, patirtą dėl antimonopolinių taisyklių pažeidimų, įgyvendinimo užtikrinimą, visoms valstybėms narėms rekomenduojama įdiegti kolektyvinio teisių gynimo mechanizmus.

Be to, gruodžio 5 d. Komisija priėmė „bendrovių susijungimo supaprastinimo iniciatyvos“ dokumentų rinkinį. Į šį rinkinį įtrauktas Susijungimų įgyvendinamojo reglamento¹² pakeitimas ir naujas pranešimas dėl supaprastintos procedūros¹³. Todėl tikimasi, kad gerokai padidės pagal supaprastintą procedūrą nagrinėjamų bylų dalis.

Supaprastinimo iniciatyva yra konkretus Komisijos pasiryžimo siekti Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programos¹⁴ (REFIT), kuria siekiama skatinti ekonomikos augimą ir

¹¹ COM(2013) 404 *final*. Pasiūlymas dėl Direktyvos dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės aktų nuostatų pažeidimo, atlyginimo.

¹² 2013 m. gruodžio 5 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1269/2013, kuriuo iš dalies keičiamas 2004 m. balandžio 7 d. Reglamentas (EB) Nr. 802/2004, įgyvendinantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės.

¹³ Pranešimas dėl supaprastintos tam tikrų bendrovių susijungimų nagrinėjimo pagal Susijungimų reglamentą procedūros.

¹⁴ COM(2013) 685 *final*. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Reglamentavimo kokybės ir rezultatų programa (REFIT): rezultatai ir tolesni veiksmai. Jį galima rasti adresu <http://ec.europa.eu/refit>.

konkurencingumą mažinant ES įmonėms ir piliečiams tenkančią reguliavimo našta, tikslų pavyzdys.

3. VALSTYBĖS PAGALBOS MODERNIZAVIMU PRISIDEDAMA PRIE VIEŠŲJŲ IŠTEKLIŲ PANAUDOJIMO SIEKIANT KONKURENCINGUMO SKATINIMO TIKSLŲ

Kaip ir konkurenciją ribojančių veiksmų, pvz., kartelinių susitarimų, atveju, skiriant neteisėtas valstybės dotacijas gali būti sudarytos nevienodos verslo sąlygos, atsirasti nereikalingos kliūtys ir gali būti neišnaudojamos vidaus rinkos augimo galimybės. Tačiau valstybės parama gali turėti ir teigiamą poveikį, jeigu ji tinkamai nukreipta, ja šalinamas rinkos nepakankamumas, skatinama investuoti ir imtis naujos veiklos, kurios priešingu atveju nebūtų imtasi. „Gerąją“ valstybės pagalbą gali būti skatinamos inovacijos ir žmogiškojo kapitalo plėtra. ES valstybės pagalbos politika taip pat gali nacionalinėms institucijoms padėti biudžeto suvaržymų laikotarpiu kuo veiksmingiau panaudoti senkančias lėšas. Ekonomikos augimo skatinimo politikos priemonių viešojo finansavimo skatinimas dabartinės ekonomikos aplinkybėmis yra pagrindinis ES prioritetas ir valstybės pagalbos modernizavimo strategijos pagrindas¹⁵. Strategijoje numatytos reformos jau baigiamos įgyvendinti; toliau pateikiami pagrindiniai elementai, kuriuos 2013 m. rengė Komisija.

Konkurencingumo skirtumų visoje ES mažinimas teikiant tikslingą regioninę pagalbą

2013 m. birželio mėn. Komisija priėmė naujas 2014–2020 m. regioninės pagalbos teikimo gaires¹⁶. Jos priimtos po išsamių konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais (valstybėmis narėmis, regionų ir vietos valdžios institucijomis, verslo asociacijomis, interesų grupėmis, atskiromis įmonėmis ir piliečiais), Regionų komitetu bei Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu. Regioninės pagalbos teikimo gairės padeda mažinti konkurencingumo skirtumus ES – jomis remiamos produktyvios investicijos į pridėtinės vertės projektus, ypač į mažiausiai išsivysčiusius Europos regionus.

Prisitaikymas prie plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimo iššūkių: naujosios valstybės pagalbos plačiajuosčiam ryšiui gairės

Sausio mėn. įsigaliojo peržiūrėtos ES valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio sektoriui gairės¹⁷. Šios gairės valstybėms narėms padės įgyvendinti Europos skaitmeninės darbotvarkės tikslus, griežtinti įpareigojimus užtikrinti atvirą prieigą, didinti skaidrumą ir palengvinti tikslinės pagalbos teikimą, taip pat supaprastinti taisykles, kad būtų galima sparčiau priimti sprendimus.

Be to, priėmus peržiūrėtą Įgaliojimų suteikimo reglamentą¹⁸, į naujų pagalbos kategorijų, kurioms Komisija gali nuspręsti netaikyti išankstinio pranešimo reikalavimo, sąrašą, siekiant skatinti plačiajuosčio ryšio projektams įgyvendinimą, įtraukta tam tikra plačiajuosčio ryšio infrastruktūra.

Patikimos ir stabilios finansavimo sistemos kūrimo skatinimas: naujosios valstybės pagalbos taisyklės dėl galimybės gauti finansavimą

¹⁵ COM(2012) 209 *final*. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES valstybės pagalbos modernizavimas“.

¹⁶ 2014–2020 m. regioninės valstybės pagalbos teikimo gairės (2013/C 209/01).

¹⁷ Valstybės pagalbos taisyklių taikymo plačiajuosčio ryšio tinklų sparčiam diegimui ES gairės (2013/C 25/01).

¹⁸ 2013 m. liepos 22 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 733/2013, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 994/98 dėl Europos bendrijos steigimo sutarties 92 ir 93 straipsnių taikymo kai kurioms horizontalios valstybės pagalbos rūšims.

Mažosios ir vidutinės įmonės (MVI) yra Europos ekonomikos stuburas: dvi iš trijų darbo vietų privačiame sektoriuje, taip pat daugiau kaip pusė visos ES įmonių sukuriamos pridėtinės vertės sukuria MVI. Jos taip pat yra Europos konkurencingumo varomoji jėga ir atlieka esminį vaidmenį inovacijų srityje. Tačiau šioms įmonėms dažnai būna sunku gauti finansavimą.

Tokiomis aplinkybėmis Komisija peržiūrėjo valstybės pagalbos gaures, skirtas rizikos kapitalo investicijoms į mažąsias ir vidutines įmones skatinti. Rizikos finansų gairėse nustatytos sąlygos, kurias valstybės narės privalo įvykdyti skirdamos paramą, kad padėtų MVI gauti rizikos kapitalo ankstyvaisiais jų vystymosi etapais, ypač siekiant užtikrinti, kad tokia pagalba būtų teikiama esant įrodytam akcinio kapitalo trūkumui ir ja neišstumiami finansinės veiklos vykdytojai. Naujosios rizikos finansų gairės priimtos 2014 m. sausio mėn., surengus dvi viešas konsultacijas, praktinį seminarą ir daugiašalį susitikimą su valstybėmis narėmis.

Sanavimo ir restruktūrizavimo valstybės pagalbos, skirtos padėti laikinų sunkumų patiriančioms įmonėms, gairės

Numačiusi peržiūrėti valstybės pagalbos sunkumų patiriančioms ne finansų įmonėms gaires, lapkričio mėn. Komisija pradėjo viešą konsultaciją. Naujosios sanavimo ir restruktūrizavimo taisyklės bus priimtos 2014 m. ir padės išsaugoti trapią pusiausvyrą siekiant riboti įmonių pajėgumų sumažėjimą dėl patirtų sunkumų ir kuo labiau sumažinti žalą ekonomikai, daromą paliekant rinkoje neperspektyvias įmones. Palaikant neproduktyvių įmonių gyvavimą, daromas neigiamas poveikis viešajam biudžetui ir gali būti smarkiai trikdomas konkurencingumas bei ekonomikos augimas. Principais, kuriais grindžiamos naujosios gairės, siekiama išsaugoti po restruktūrizavimo perspektyviomis tapusių įmonių sukurtas darbo vietas ir sukauptą praktinę patirtį bei suteikti paramą, kuri joms reikalinga neperspektyviai veiklai užbaigti.

Novatoriško augimo skatinimas: naujosios valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms gairės

Šiuo metu, ketindama 2014 m. priimti naujas taisykles, Komisija taip pat peržiūri valstybės pagalbos moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir inovacijoms (MTTPI) gaires. Investicijos į MTTP turi lemiamą reikšmę konkurencingumui ir yra vienas iš svarbiausių strategijos „Europa 2020“ tikslų.

Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros lygį Europoje toliau riboja rinkos nepakankamumas: peržiūrėjus MTTPPI sistemą, valstybės pagalbos priemonėmis bus padedama atlikti daugiau mokslinių tyrimų ir diegti daugiau inovacijų bei užtikrinti didesnę lankstumą ir mažinti biurokratizmą valstybėms narėms įgyvendinant MTTPPI pagalbą. Visų pirma, daugiau dėmesio bus skirta glaudžiai su rinka susijusiai veiklai, pvz., bandomajai taikomajai veiklai (įskaitant bandomuosius ir demonstracinius projektus), mokslinių tyrimų infrastruktūrai ir inovacijoms (įskaitant netechnologines inovacijas). Nuo 2007 m. Komisija patvirtino daugiau kaip 200 nacionalinių mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir inovacijų programų.

Būsimos valstybės pagalbos energetikai ir aplinkos apsaugai gairės

Valstybės pagalbos politika prisidedama prie ES ilgalaikės energetikos ir klimato kaitos strategijos, grindžiamos tiekimo saugumu, tvarumu ir konkurencingumu, įgyvendinimo. Tai daroma atveriant energijos rinkas, užtikrinant vienodas sąlygas ir kuriant paskatas bei tinkamą didelių investicijų, kurių reikės ateinančiais dešimtmečiais, sistemą. Atlikdama dabartinę valstybės pagalbos energetikai ir aplinkos apsaugai gairių peržiūrą, Komisija planuoja

2014 m. priimti naujas taisykles. Naujosiomis gairėmis bus papildytos 2012 m. gegužės mėn. ATLPS valstybės pagalbos gairės.

Naujosiose gairėse bus palikti tradiciniai pagalbos aplinkos apsaugai elementai, o modernizuojant valstybės pagalbą siekiama užtikrinti glaudžią sąveiką su strategija „Europa 2020“ ir jos pavyzdinėmis iniciatyvomis.

Bendras strateginis peržiūros tikslas – padėti ES šalims geriau investuoti siekiant įgyvendinti ES energetikos politikos tikslus ir sudaryti palankias sąlygas veiksmingai teikti paramą taip užtikrinant geresnę aplinkos apsaugą. Tai reiškia, kad reikia skatinti investicijas į energijos vartojimo efektyvumą, tikslingiau teikti paramą atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimui ir skatinti subsidijų naudojimą tarpusavio ryšiams gerinti ir tarpvalstybiniams tinklams kurti. Pastarieji du punktai yra tarp pagrindinių naujosiose gairėse pateikiamų naujovių.

Naujosiomis gairėmis bus siekiama kuo labiau sumažinti valstybės pagalbos aplinkos apsaugai ir energetikai priemonių keliamą konkurencijos iškraipymą, visų pirma apribojant pagalbą iki mažiausios būtinos sumos ir skatinant taikyti rinkai palankias priemones. Naujosios gairės bus visiškai suderintos su strategijoje „Europa 2020“ nustatytais ES klimato kaitos ir energetikos tikslais ir padės valstybėms narėms jų siekti.

4. FINANSŲ SEKTORIAUS SKAIDRUMO IR STABILUMO SKATINIMAS SIEKiant REMTI REALIĄJĄ EKONOMIKĄ

Finansų sektoriuje kilusi ekonomikos krizė pakirto pasitikėjimą finansų rinkomis. Tačiau stabilios, saugios, atviros, konkurencingos ir skaidrios finansų rinkos gyvybiškai būtinos siekiant užtikrinti darnios ir tvarios ekonomikos plėtros etapą. Siekdama mažinti sisteminę riziką ir didinti finansų rinkų skaidrumą, Komisija vykdo įvairių reglamentavimo veiklą. Nederinant įvairių politikos priemonių, neįmanoma pašalinti pagrindinių krizės priežasčių ir dabartinės ekonomikos padėties problemų. Šiomis aplinkybėmis antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas siekiant skatinti finansų sektoriaus skaidrumą ir konkurencingumą derinamas su valstybės pagalbos bankų restruktūrizavimui kontrole. Be to, kad užtikrinamas konkurencijos teisės aktų vykdymas, taip pat yra pateikta pasiūlymų dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, kuriais siekiama gerinti teisinį reglamentavimą.

Komisijos pastangos konkurencijos politikos srityje siekiant skaidresnio finansų sektoriaus: daugiau dėmesio skiriama išvestinėms finansinėms priemonėms ir lyginamosioms palūkanų normoms

Atsižvelgiant į išvestinių finansinių priemonių rinkos dydį ir vaidmenį apdraudžiant tokių institucijų kaip bankai, pensijų fondai ir pramonės įmonės rizikos poziciją, daug pastangų įdėta siekiant jos skaidrumo. Pernai įsigaliojusiam Europos rinkos infrastruktūros reglamente (ERIR) reikalaujama standartizuotų išvestinių finansinių priemonių sutarčių tarpuskaityti atlikti pasitelkus pagrindinę sandorio šalį¹⁹. Atlikdama Finansinių priemonių rinkos direktyvos (FPRD) peržiūrą, Komisija pasiūlė šiomis išvestinėmis finansinėmis priemonėmis prekiauti skaidrios ir organizuotos prekybos platformose²⁰. Šios teisinės priemonės papildomos Komisijos antimonopolinėmis priemonėmis. Tai visų pirma reiškia, kad biržos prekybos paslaugas planuojančioms teikti įmonėms neturėtų kliudyti to daryti antikonkurencinė kitų subjektų veikla. Tai ypač svarbu vykdant kredito įsipareigojimų neįvykdymo apseiktimo sandorius turint omenyje, kokį vaidmenį šie produktai atlieka finansų sektoriuje: 2013 m.

¹⁹ http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/derivatives/index_en.htm.

²⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/securities/isd/mifid/index_en.htm.

bendroji nominalioji beveik 2 mln. kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandorių vertė viršijo 10 trln. EUR.

2011 m. Komisija pradėjo kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandorių rinkos tyrimą ir 2013 m. liepos 1 d. paskelbė prieštaravimo pareiškimą. Prieštaravimo pareiškimas buvo skirtas bankams „Bank of America Merrill Lynch“, „Barclays“, „Bear Stearns“, „BNP Paribas“, „Citigroup“, „Credit Suisse“, „Deutsche Bank“, „Goldman Sachs“, HSBC, „JP Morgan“, „Morgan Stanley“, „Royal Bank of Scotland“, UBS, taip pat Tarptautinei apsikaitimo sandorių ir išvestinių finansinių priemonių asociacijai (ISDA) ir duomenų paslaugų teikėjui „Markit“²¹. Atlikusi tyrimą, Komisija priėjo preliminarį išvadą, kad 2006–2009 m. šios bendrovės ir asociacijos galėjo koordinuoti savo veiksmus, kad bendromis jėgomis neleistų naujoms biržoms įsitvirtinti kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandorių rinkoje, ir taip pažeidė ES antimonopolines taisykles, draudžiančias sudaryti susitarimus, taikyti sutartinius metodus ir priimti įmonių asociacijų sprendimus, kuriais ribojama konkurencija.

Taip pat gruodžio mėn. Komisija užbaigė su LIBOR, EURIBOR ir TIBOR lyginamosiomis palūkanų normomis, kurias nustatant dalyvavo atitinkamos šalys (žr. pirmiau 4 psl.), susijusių antimonopolinių bylų tyrimą. Tyrimus Komisija pradėjo 2011 m. ir jiems suteiktas didžiausias prioritetas²².

Šiose antimonopolinėse bylose išryškėjo tiek lyginamųjų indeksų svarba, tiek trūkumai. Lyginamieji indeksai turi poveikį daugelio finansinių priemonių, pvz., palūkanų normų apsikaitimo sandorių ir išankstinių palūkanų normų sandorių, taip pat komercinių ir nekomercinių sutarčių, pvz., tiekimo susitarimų, paskolų ir hipotekų, vertei. Jie taip pat atlieka svarbų vaidmenį rizikos valdyje. Rugsėjo mėn. Komisija pasiūlė reglamento, kuriuo siekiama atkurti pasitikėjimą šiais lyginamaisiais indeksais, projektą²³. Pagrindinis pasiūlymo tikslas – užtikrinti lyginamųjų indeksų patikimumą suteikiant garantiją, kad jie nėra interesų konfliktų objektas, atspindi ekonominę tikrovę, kuriai vertinti yra skirti, ir yra naudojami tinkamai.

Igyvendinant valstybės pagalbos politiką, vykdomas racionalus bankų sektoriaus restruktūrizavimas ir balanso koregavimai

Nesant ES gaivinimo ir pertvarkymo taisyklių, kurios dabar nustatytos Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvoje²⁴, bankų pertvarkymo ES lygmeniu sąlygos iš esmės buvo numatytos valstybės pagalbos bankų sektoriui taisyklėmis. Nuo pat krizės pradžios ES šalių vyriausybės į grėsmę finansiniam stabilumui reagavo teikdamos didžiulę viešąją paramą atitinkamoms bankininkystės įstaigoms. Pastaruosius penkerius metus valstybės pagalbos politika vykdyta siekiant koordinuoti valstybių narių atsaką, užtikrinti vienodas sąlygas bankų sektoriuje, taip pat užtikrinti, kad valstybės finansinė pagalba visoje Europos Sąjungoje būtų teikiama panašiomis sąlygomis. Pagrindiniai sprendimų dėl restruktūrizavimo tikslai buvo šie: atkurti ilgalaikį paramą gavusių bankų gyvybingumą, užtikrinti naštos pasidalijimą ir pašalinti konkurencijos iškraipymus.

²¹ Byla AT.39745 – Kredito įsipareigojimų neįvykdymo apsikaitimo sandoriai. Informacijos rinka.

²² Byla 39861 – Jenos palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės; Byla 39914. Euro palūkanų normos išvestinės finansinės priemonės.

²³ Pasiūlymas apima daug įvairių lyginamųjų indeksų – ne tik lyginamąsias palūkanų normas, kaip antai LIBOR, bet ir biržos prekių lyginamuosius indeksus, lyginamuosius indeksus, su kuriais susiejamos tokios finansinės priemonės kaip energetikos ir valiutos išvestinės finansinės priemonės, taip pat finansinėse sutartyse ir investicinių fondų veiklos rezultatams vertinti naudojamus lyginamuosius indeksus.

²⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/#maincontentSec2.

Nuo rugpjūčio 1 d. Bankų komunikate²⁵ pateikiama iš esmės peržiūrėta šių valstybės pagalbos taisyklių versija. Kol bus nurodyta kitaip, naujosiomis taisyklėmis visoje ES bus toliau užtikrinamas nuoseklus politinis atsakas į finansų krizę ir ribojamas konkurencijos iškraipymas vidaus rinkoje.

Per metus Komisija priėmė kelis sprendimus dėl bankų restruktūrizavimo pagal naujas taisykles. Rugsėjo 6 d. Komisija laikinai, kaip sanavimo pagalbą, pagal naujas valstybės pagalbos taisykles patvirtino valstybės garantijas dėl naujai išleistų dviejų Slovėnijos bankų – „Factor banka d.d.“ ir „Probanka d.d.“ – įsipareigojimų. Gruodžio 18 d. Komisija patvirtino sprendimus dėl valstybės pagalbos priemonių taikymo penkiems Slovėnijos bankams. Komisija patvirtino „Nova Ljubljanska banka d.d.“ (NLB) ir „Nova Kreditna Banka Maribor d.d.“ (NKBM) restruktūrizavimo planus, visų pirma todėl, kad joms bankams suteikiama galimybė atgauti ilgalaikį gyvybingumą nesukeliant nederamo konkurencijos iškraipymo. Komisija taip pat patvirtino pagalbą tvarkingam bankų „Factor Banka d.d.“ ir „Probanka d.d.“ likvidavimui atlikti, nes šiems dviem bankams visiškai pasišalinus iš rinkos bus gerokai sumažinti pagalbos sukelti konkurencijos iškraipymai. Galiausiai, siekdamas finansinio stabilumo, Komisija laikinai patvirtino sanavimo pagalbos suteikimą bankui „Abanka Vipava d.d.“. Taikant makroekonominio disbalanso procedūrą, Slovėnija turėjo atlikti Slovėnijos bankų sektoriaus turto kokybės patikrinimą ir testavimą nepalankiausiomis sąlygomis (angl. *asset quality review and stress test*, AQR/ST). Gruodžio 12 d. Slovėnijos paskelbtas AQR/ST rezultatų vertinimas įtrauktas į penkis gruodžio 18 d. Komisijos priimtus sprendimus.

Sprendimai dėl bankų restruktūrizavimo, apie kuriuos pranešta iki 2013 m. rugpjūčio 1 d.

„Hypo Alpe Adria Group“ (HGAA) atveju Komisija 2013 m. rugpjūčio mėn. patvirtino planą, pagal kurį Austrijoje ir Pietryčių Europoje veikiančios banko filialai bus parduoti vėliausiai iki 2015 m. vidurio, o likusieji negyvybingi filialai bus tvarkingai likviduoti. Kol pardavimo procesas baigsis, Austrija įsipareigoja naujam verslui taikyti įvairius apribojimus, visų pirma susijusius su rizikos kontrole, ir taip užtikrinti patronuojamųjų įmonių paklausos padidėjimą bei kuo labiau sumažinti konkurencijos iškraipymą.

„Banca Monte dei Paschi di Siena“ (MPS) atveju Italijos vyriausybė skyrė 2 mlrd. EUR kapitalo trūkumui, nustatytam Europos bankininkystės institucijai 2011 m. gruodžio mėn. atlikus testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, padengti. Įsitikinusi, kad banko verslo modelis tapo mažiau rizikingas ir juo numatomas ilgalaikis gyvybingumas, 2013 m. lapkričio mėn. Komisija patvirtino MPS restruktūrizavimo planą.

Be to, valstybės pagalbos kontrolė – svarbi priemonė, kuria, sprendimuose dėl restruktūrizavimo nustačius atitinkamas sąlygas, padedama užtikrinti, kad bankai grįžtų prie savo pagrindinės ekonominės funkcijos – lėšų skolinimo realiajai ekonomikai.

2013 m. Ispanijoje buvo pirmieji metai, kai visus metus buvo įgyvendinami įvairūs patvirtinti bankų, gavusių 2012 m. liepos mėn. pagal aštuoniolikos mėnesių finansinės paramos programą suteiktą valstybės pagalbą, restruktūrizavimo planai. Restruktūrizavimo planais siekta, kad bankai nustotų vykdyti rizikingesnę veiklą ir grįžtų prie skolinimo MVĮ ir kitoms įmonėms. Per pirmąją 2013 m. pusę valstybės pagalbą gavusiuose bankuose baigta įgyvendinti vadinamasis antraeilių įsipareigojimų priemonės – taip šiuose bankuose gauta beveik 13 mlrd. EUR kapitalo, todėl sumažėjo papildomo viešojo finansavimo poreikis.

Taip pat 2013 m. kartu su ECB ir TVF Komisija toliau teikė finansinę paramą jos paprašiusioms valstybėms narėms. Valstybės pagalbos kontrole prisidėta prie ekonominio koregavimo programų įgyvendinimo Airijoje, Graikijoje, Portugalijoje ir Kipre. Bankų

²⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-672_en.htm.

sektorių restruktūrizavimas, įskaitant nemažai finansų sektoriui nustatytų sąlygų, buvo vienas iš pagrindinių toms šalims nustatytų politinių reikalavimų.

Atvira, veiksminga ir saugi bendra mokėjimų rinka

Taip pat Komisija savo vykdymo užtikrinimo ir reguliavimo pastangas sutelkė mokėjimų srityje. Pavyzdžiui, 2011 m. rugsėjo mėn. pradėtas ir 2013 m. birželio mėn. užbaigtas antimonopolinis tyrimas, kuriuo buvo siekiama iširti Europos mokėjimų tarybos (EMT) vykdomą mokėjimo internetu standartizavimo procesą²⁶.

Imamasi veiksmų siekiant užtikrinti, kad standartizavimo procesas neturėtų įtakos patekimui į rinką ir inovacijoms

EMT yra Europos bankų pramonės su mokėjimais susijusių sprendimų priėmimo ir koordinavimo įstaiga. Komisija buvo susirūpinusi, kad, standartizuodama e. mokėjimus, visų pirma kurdama e. mokėjimų sistemą, EMT gali interneto paslaugų teikėjus, kurie nėra bankai, išstumti iš e. mokėjimų rinkos. Internetiniai mokėjimai labai svarbūs elektroninės prekybos plėtrai ir geram ES vidaus rinkos veikimui.

Vykdydama tyrimą, EMT paskelbė savo sprendimą sustabdyti e. mokėjimų sistemos kūrimą ir kitų standartizavimo iniciatyvų, kuriomis būtų siekiama to paties tikslo ar poveikio, įgyvendinimą. Tai padarius, tos bylos ieškovė, bendrovė „Sofort AG“, atsiėmė savo ieškinį. Tokiomis aplinkybėmis Komisija nusprendė tyrimą baigti.

Peržiūrėtoje Mokėjimo paslaugų direktyvoje²⁷ būtų konkrečiai nustatyta, kad rinkos dalyviai, kurie yra ne bankai, gali konkuruoti su bankais mokėjimų internetu ir kortelėmis srityje. Šiuo atveju antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas veiksmingai papildytas reglamentavimu.

Kitas *ex ante* reglamentavimo ir *ex post* konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo sąveikos pavyzdys yra pasiūlymas dėl reglamento dėl tarpbankinių mokesčių už kortele grindžiamas mokėjimo operacijas²⁸, kuriuo atsižvelgiama į patirtį, sukaupią per du konkurencijos bylų su mokėjimo kortelių įmonėmis nagrinėjimo dešimtmečius. Tarpbankiniai mokesčiai dažnai buvo konkurencijos ir reguliavimo institucijų nagrinėjimo objektas. Laikydamosi ES antimonopolinių taisyklių, Komisija priėmė kelis sprendimus, įskaitant 2007 m. gruodžio mėn. MasterCard sprendimą²⁹. Taip pat būta nacionalinių bylų Lenkijoje, Vengrijoje, Italijoje, Latvijoje, Jungtinėje Karalystėje, Vokietijoje ir Prancūzijoje. Vis dėlto Europos mokėjimų kortelėmis rinka tebėra gana susiskaidžiusi, o tarpbankiniai mokesčiai tarpusavyje labai skiriasi. Šiai problemai išspręsti Komisija pasiūlė priimti Tarpbankinių mokesčių reglamentą. Pasiūlymu siekiama pagal strategijos „Europa 2020“ skaitmeninę darbotvarkę visoje ES sukurti mokėjimų rinką, kurioje vartotojai, mažmenininkai ir kitos įmonės galėtų naudotis visais ES vidaus rinkos privalumais, įskaitant elektroninės prekybos srityje.

Peržiūrėtoje Mokėjimo paslaugų direktyvoje numatytu draudimu nustatyti mokėjimo kortelės pridėtinį mokestį už atsiskaitymą kortelėmis, kurioms taikomos tarpbankinių mokesčių ribos,

²⁶ Byla AT.39876 – EMT internetiniai mokėjimai.

²⁷ COM(2013) 547 *final*. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2013/36/ES ir 2009/110/EB ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB.

²⁸ COM(2013) 550 *final*. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl tarpbankinių mokesčių už kortele grindžiamas mokėjimo operacijas.

²⁹ Byla AT.34579 – MasterCard I.

papildomos Vartotojų teisių direktyvos³⁰, kuri visoje ES turėtų įsigalioti 2014 m. birželio 13 d., nuostatos. Pagal naujas taisykles prekyautojams nebus leidžiama už mokėjimo priemonių naudojimą imti pridėtinį mokestį, kuris viršytų dėl tokių priemonių naudojimo prekyautojo patirtas išlaidas.

5. ENERGETIKA – SEKTORIUS, KURIAME LABIAUSIAI REIKIA „DAUGIAU EUROPOS“

Energetika – vienas iš sektorių, kuriame sukūrus bendrąją rinką Europos įmonės ir piliečiai turės daugiausia naudos. Tačiau vykdant energijos vidaus rinkai sukurti skirtas reformas, įskaitant 2007 m. pradėtą įgyvendinti trečiąjį energetikos dokumentų rinkinį³¹, poveikis vietoje jaučiamas ne taip greitai, kaip tikėtasi. Trys 2013 m. nustatytos pagrindinės problemos yra didėjanti ES priklausomybė nuo importuojamos energijos, didėjančios energijos kainos ir investicijų trūkumas³². Atsinaujinančiųjų išteklių energija atliks esminį vaidmenį pereinant prie konkurencingos, saugios ir tvarios energetikos sistemos.

Energijos rinka atlieka gyvybiškai svarbų vaidmenį Europos ekonomikoje. Energija – svarbus pramonės variklis ir yra susijusi su beveik visais kasdienio vartotojų gyvenimo aspektais. Energijos sąnaudos turi didelį poveikį ekonominei veiklai. Energijos kaina kelia didelį susirūpinimą dėl jos poveikio Europos konkurencingumui, ypač daug energijos suvartojančiuose pramonės sektoriuose, ir kelia grėsmę Europos dešimties metų lyderystei priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo srityje.

Tačiau yra bendras sutarimas, ko reikia šioms problemoms išspręsti: sukurti bendrą ES energetikos sistemą, investuoti į infrastruktūrą, didinti energijos vartojimo efektyvumą bei skatinti veiksmingesnės ir geriau į rinką integruotos pagalbos teikimą atsinaujinančiuosius energijos išteklius naudojančioms gamintojams.

Konkurencija – ta politikos sritis, kurią galima pasitelkti šioms problemoms spręsti. ES energetikos teisės aktais prisidėta prie teisėtų monopolijų griovimo, taisyklių suderinimo ir pradėtos įgyvendinti rinkos integracijos ir liberalizavimo rėmimo priemonės. Konkurencijos politika, savo ruožtu, siekiama užtikrinti, kad įmonės nepaliktų arba iš naujo nesukurtų kliūčių konkurencijai. Taigi visomis konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo, reguliavimo ir liberalizavimo priemonėmis prisidedama prie trijų ES energetikos politikos ramsčių – tvarumo, konkurencingumo ir tiekimo saugumo – įgyvendinimo.

Vis dėlto kai kurių valstybių narių dujų ir elektros rinkose konkurencija tebėra nedidelė ne tik dėl lėto teisės aktų įgyvendinimo, bet ir dėl šių sektorių, kuriems būdingos didelės pradinės investicijos ir ribotas fizinės infrastruktūros pajėgumas, pobūdžio. Nors ES energijos rinkos didžiąją dalimi tebėra nacionalinės arba regioninės, jų integracija didėja. Vykstant tolesnei integracijai, gali sumažėti kainų svyravimai ir pagerėti bendras veiksmingumas ir konkurencija.

Šia prasme griežtas antimonopolinių taisyklių vykdymo užtikrinimas yra veiksmingo *ex ante* reguliavimo garantas, o valstybės intervencija, siekiant riboti poveikį energijos kainoms, turėtų būti tinkamai suplanuota.

³⁰ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl vartotojų teisių.

³¹ 2007 m. priimtame trečiajame energetikos dokumentų rinkinyje nustatyti konkretūs antikonkurenciniai veiksmai, kurie turi būti nagrinėjami pagal ES konkurencijos taisykles.

³² Žr. *Komisijos pranešimą 2013 m. gegužės 22 d. Europos Vadovų Tarybos posėdžiui*, kurį galima rasti adresu http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/energy2_en.pdf.

Nuo sausio 1 d. taikytinos naujosios valstybės pagalbos gairės dėl apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemų (ATLPS). Valstybėms narėms suteikiama galimybė taikant šią naująją sistemą daug energijos suvartojančius pramonės sektorius atleisti nuo netiesioginių CO₂ sąnaudų, perkeliama į elektros kainą, ir išspręsti problemą, susijusią su persikėlimo į kitas – ne ES – šalis, kuriose aplinkos apsaugos reglamentavimas ne toks griežtas, rizika³³. 2013 m. Komisija tokias sistemas patvirtino penkiose valstybėse narėse: Belgijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje³⁴. Kita vertus, Vokietijos institucijų planai suteikti tokią paramą tam tikriems spalvotųjų metalų gamintojams paskelbti nesuderinamais su rinka, nes būtų galėję sukelti rimtą konkurencijos iškraipymą ir apsunkinti gamintojų padėtį kitose valstybėse narėse³⁵.

Energijos rinkų atvirumo ir konkurencingumo skatinimas užtikrinant teisę į nediskriminacinį patekimą į rinką ir vienodas sąlygas

2013 m. antimonopolinių teisės aktų vykdymo užtikrinimo veiksmais prisidėta arba ateityje bus prisidėta prie energijos kainų pažabojimo kovojant su piktnaudžiavimu ar slaptais veiksmais, lemiančiais rinkų segmentaciją ir neveiksmingą energijos paskirstymą. Šiuo metu Komisijos tiriamose bylose nagrinėjami žalios naftos, perdirbtų naftos produktų ir biodegalų sektoriuose veiklą vykdančių įmonių veiksmai³⁶, „Gazprom“ veiksmai, susiję su dujų tiekimu Vidurio ir Rytų Europai³⁷, BEH veiksmai, susiję su elektros energijos tiekimu Bulgarijoje³⁸ ir elektros energijos biržų veiksmai³⁹.

Balandžio mėn. Komisija priėmė sprendimą, kuriuo teisiškai privalomais pripažino ČEZ, Čekijos rinkoje dominuojančios elektros energijos tiekėjos, priimtus įsipareigojimus⁴⁰. Po 2009 m. iš anksto nepranešus atliktų patikrinimų 2011 m. pradėtas nuodugnus Čekijos elektros energijos sektoriaus tyrimas. ČEZ pasiūlius priimti tam tikrus įsipareigojimus, kad išsklaidytų Komisijai kilusias abejones, 2012 m. liepos mėn. atliktas rinkos tyrimas ir jo rezultatai laikyti patenkinamais. ČEZ atsisakys nuo maždaug 800 iki 1 000 MW savo elektros energijos gamybos pajėgumų. Taip bus suteikta galimybė naujam rinkos dalyviui patekti į Čekijos elektros energijos rinką ir konkuruoti su dominuojančia bendrove.

Komisija taip pat pradėjo oficialią procedūrą prieš Rumunijos elektros energijos biržą OPCOM⁴¹, kuri kartu su savo patronuojančiąja bendrove „CNTEE Transelectrica“ gegužės mėn. gavo prieštaravimo pareiškimą. Komisija preliminariai nustatė, kad OPCOM, vienintelės Rumunijos elektros energijos biržos operatorius, diskriminuoja įmones pagal jų įsisteigimo vietą. Elektros energijos biržos atlieka labai svarbų vaidmenį teikdamos informaciją apie viešąsias kainas: konkurenciją ribojančiais veiksmais didinant užsienio prekyautojų verslo vykdymo sąnaudas ribojamas elektros energijos rinkų likvidumas ir efektyvumas. Galimybė patekti į energijos rinkas itin svarbi siekiant skaidrių ir patikimų elektros energijos kainų didmeninėse ir mažmeninėse rinkose.

³³ Tam tikrų valstybės pagalbos priemonių, susijusių su šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema po 2012 m., gairės, OL C158, 2012 6 5, p. 4.

³⁴ Bylos Nr. SA.37017, SA.36103, SA.37084, SA.36650 ir SA.35543.

³⁵ Byla SA.30068 – Pagalba spalvotųjų metalų gamintojams CO₂ sąnaudoms už elektrą padengti.

³⁶ Byla AT.40054 – Naftos ir biodegalų rinkos, žr. 2013 m. gegužės 14 d. atmintinę MEMO/13/435 [Pastaba: bylos numeris ir pavadinimas dar nepaskelbti interneto svetainėje].

³⁷ Byla AT.39816 – Pirminis dujų tiekimas Vidurio ir Rytų Europoje, žr. 2012 m. rugsėjo 4 d. atmintinę MEMO/12/937.

³⁸ Byla AT.39767 – BEH elektros energija, žr. 2012 m. gruodžio 3 d. pranešimą spaudai IP/121307.

³⁹ Byla AT.39952 – Elektros energijos biržos, žr. 2012 m. vasario 7 d. atmintinę MEMO12/78.

⁴⁰ Byla AT.39727 – ČEZ.

⁴¹ Byla AT.39984 – OPCOM ir Rumunijos elektros energijos birža.

Kalbant apie valstybės pagalbos kontrolę, Komisija pradėjo nuodugną bendrovei „Electricidade de Portugal“ (EDP) suteiktų lengvatų mokant už elektros energijos gamybai naudojamus vandens išteklius tyrimą, kuriuo siekta iširti, ar 2007 m. Portugalijos rinkoje dominuojančios elektros energijos tiekėjos EDP už teisės naudotis viešaisiais vandens ištekliais elektros energijai gaminti atnaujinimą sumokėta kaina atitinka ES valstybės pagalbos taisyklės⁴². Taip pat Komisija pradėjo tirti taisykles ir metodus, pagal kuriuos panašios lengvatos teikiamos ar pratęsimos kitose valstybėse narėse.

6. KONKURENCIJOS TEISĖS AKTŲ VYKDYMO UŽTIKRINIMAS SKAITMENINĖJE EKONOMIKOJE SIEKiant ĮGYVENDINTI EUROPOS SKAITMENINĖS DARBOTVARKĖS TIKSLUS

Skaitmeninė revoliucija užvaldė beveik kiekvieną ekonomikos sektorių, nulemdama tai, kaip asmenys ir įmonės gyvena ir vykdo veiklą, atsirado daugybė įvairių skaitmeninių prekių ir paslaugų, taip pat pagrindinių gamybos priemonių, taupymo galimybių bei naujų informavimo ir platinimo būdų pasiūla kitiems sektoriams. Skaitmeniniai sektoriai labai skatina kūrybiškumą ir inovacijas ir taip didinamas visų ekonomikos sričių konkurencingumas. Nors labai sunku nustatyti priemones, kuriomis būtų galima patikimai įvertinti skaitmeninės ekonomikos dydį, jos indėlis į BVP augimą pastaraisiais metais vis labiau didėjo. Turėdama tai omenyje, 2010 m. Komisija pradėjo įgyvendinti pavyzdinę iniciatyvą „Europos skaitmeninė darbotvarkė“⁴³, kuri 2012 m. gruodžio mėn. peržiūrėta ir atnaujinti jos prioritetai.

Nors pagrindiniai konkurencijos politikos principai ir tikslai visuose sektoriuose išlieka tie patys, kai kurie ypatumai būdingi tik skaitmeninei ekonomikai. Vienas iš jų yra spartesnis įmonių steigimosi ir užsidarymo procesas. Kitas skaitmeninių rinkų ypatumas – spartus technologinių pokyčių tempas, dėl kurio nuolat atsiranda naujų prietaisų ir nematerialių prekių, pvz., paslaugų, programų ir rinkos ekosistemų. Galiausiai verslo modeliai ir pajamų šaltiniai skaitmeninėse rinkose kinta sparčiau nei kitur.

Konkurencijos politikos priemonių derinimas sprendžiant sparčiai besiplečiančios rinkos keliamus uždavinius

Sparčiai besiplečiančiose, pvz., IRT ir elektroninių ryšių, rinkose, siekiant užtikrinti tinkamą sektoriaus veikimą ir padėti jam visiškai išnaudoti savo augimo galimybes, būtina derinti *ex ante* reglamentavimą ir *ex post* konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimą. Ypač svarbu yra atidžiai tikrinti dominuojančių įmonių veiklą, o piktnaudžiavimo atveju – greitai reaguoti, nes jų neteisėta veikla gali tapti ankstyvo mažų ir novatoriškų konkuruojančių įmonių pasitraukimo iš rinkos priežastimi.

Skaitmeninių technologijų pramonei taip pat svarbus intelektinės nuosavybės ir žinių sklaidos skatinimas. Šiuo tikslu Komisija atlieka savo antimonopolinės politikos technologijų perdavimo susitarimų srityje programos peržiūrą. Konkuruojančioms ar nekonkuruojančioms įmonėms sudarant ekonominį veiksmingumą didinančius technologijų perdavimo susitarimus, skatinamos inovacijos ir konkurencingumas. Technologijų sklaida gali padėti sudaryti konkurencijai palankias sąlygas ir skatinti tęstinių inovacijų kūrimą. Nuo lapkričio iki gegužės mėn. vyko vieša konsultacija dėl esamų gairių ir technologijų perdavimo susitarimams taikomo bendrosios išimties reglamento peržiūros, o galutinius tekstus numatoma priimti 2014 m. pavasarį.

⁴² Byla SA.35429 – Teisės naudotis viešaisiais vandens ištekliais hidroenergjai gaminti atnaujinimas.

⁴³ COM(2010) 245 galutinis/2. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos skaitmeninė darbotvarkė“.

Antimonopolinių taisyklių vykdymo užtikrinimas sparčiai besiplečiančioje skaitmeninėje rinkoje: „Google“ byla

Komisija nuogaštavo, kad „Google“ galėjo piktnaudžiauti savo dominuojančia padėtimi internetinės paieškos, internetinės paieškos reklamos ir internetinės paieškos reklamos tarpininkavimo EEE rinkose. Komisija manė, kad tokia veikla gali pakenkti vartotojams, nes specializuotos paieškos paslaugų ir internetinės paieškos reklamos srityse sumažėja pasirinkimo galimybių ir slopinamos inovacijos. Kad išsklaidytų Komisijos abejones dėl konkurencijos, birželio mėn. „Google“ pateikė pirminį, o spalio mėn. – peržiūrėtą įsipareigojimų rinkinį. Komisija, teikdama oficialius prašymus pateikti informaciją, siekė gauti atsiliepimus apie peržiūrėtus „Google“ įsipareigojimus. Atsižvelgdama į gautus atsiliepimus, Komisija padarė išvadą, kad peržiūrėtų įsipareigojimų nepakanka, kad būtų visiškai išsklaidytos Komisijos išankstiniame vertinime išreikštos abejonės dėl konkurencijos. Komisija „Google“ informavo, kad, jeigu ši nori dar kartą pateikti peržiūrėtą įsipareigojimų rinkinį, kuriuo visiškai išsklaidytų Komisijos išreikštas abejones, ji turi labai mažai laiko tai padaryti, o jai to nepadarius Komisija vėl inicijuos procedūrą pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 7 straipsnį.

Interneto ryšio skatinimas ir bendrosios rinkos susiskaidymo telekomunikacijų sektoriuje problemos sprendimas

Tai, kad nėra tikros bendrosios elektroninių ryšių rinkos, Europos vartotojų nenaudai trukdo kurti naujas paslaugas, kurios būtų prieinamos visoje vidaus rinkoje.

Bendrosios elektroninių ryšių rinkos sukūrimas būtų labai naudingas Europos įmonėms ir piliečiams. Rugsejo 11 d. Komisija priėmė teisės aktų rinkinį „Žemyno ryšių infrastruktūros plėtra: bendrosios telekomunikacijų rinkos sukūrimas“. Šį rinkinį sudaro Komunikatas dėl bendrosios telekomunikacijų rinkos ir pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo nustatomos Europos bendrosios elektroninių ryšių rinkos ir žemyno ryšių infrastruktūros plėtros priemonės; į jį taip pat įtraukta Komisijos rekomendacija dėl nuoseklaus nediskriminavimo įpareigojimų ir sąnaudų apskaičiavimo metodikų, skirtų konkurencijai skatinti ir geresnei investicijų į plačiajuostį ryšį aplinkai sukurti, taikymo⁴⁴.

2013 m. telekomunikacijų sektoriuje buvo gana aktyviai užtikrinamas konkurencijos teisės aktų vykdymas, taigi rinkoje dominuojančioms bendrovėms nebuvo leidžiama apsaugoti savo verslą vykdant neteisėtą veiklą ir buvo užtikrinama, kad susijungus bendrovėms nedidėtų prekių ir paslaugų kainos, jų kokybė netaptų prastesnė ir kad nesumažėtų inovacijų.

Remdamasi Susijungimų reglamentu, Komisija šiuo metu atlieka kelių svarbių susitarimų, įskaitant du siūlomus sandorius, kuriais atitinkamai būtų konsoliduoti Airijos ir Vokietijos judriojo ryšio tinklų operatoriai, vertinimą. Spalio 1 d. bendrovė „Hutchison 3G UK“ Komisijai pranešė apie savo ketinimą įgyti išskirtinę bendrovės „Telefónica Ireland“ kontrolę, o lapkričio 6 d. Komisija pradėjo nuodugnų šio bendrovių susijungimo tyrimą⁴⁵. Panašiai spalio 31 d. „Telefónica Deutschland“ Komisijai pranešė apie savo ketinimą įgyti išskirtinę bendrovės KPN judriojo ryšio operacijų, kurias vykdo „E Plus“, kontrolę, o gruodžio 20 d. Komisija pradėjo nuodugnų šio sandorio tyrimą⁴⁶. Kadangi, sudarius abu šiuos sandorius, didmeninėje ir mažmeninėje rinkose, kurios ir taip jau yra labai koncentruotos, sumažėtų rinkos dalyvių, per 2014 m. juos reikės nuodugnai peržiūrėti.

Komisija taip pat atliko analizę ir be išlygų I etape leido bendrovei „Liberty Global“ už 23,3 mlrd. USD įsigyti bendrovę „Virgin Media“⁴⁷ – didžiausią Jungtinės Karalystės

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connected-continent-single-telecom-market-growth-jobs>.

⁴⁵ Byla Nr. M.6992 – „Hutchison 3G UK“ ir „Telefónica Ireland“.

⁴⁶ Byla M.7018 – „Telefónica Deutschland“ ir „E-Plus“.

⁴⁷ Byla M.6880 – „Liberty Global“ ir „Virgin Media“.

kabelinių tinklų operatorių, o bendrovei „Vodafone“ – už 8 mlrd. EUR įsigyti bendrovę „Kabel Deutschland“ – didžiausią Vokietijos kabelinių tinklų operatorių⁴⁸.

Kalbant apie antimonopolinius veiksmus, sausio 23 d. Komisija skyrė 66 894 000 EUR baudą bendrovei „Telefónica“ ir 12 290 000 EUR baudą bendrovei „Portugal Telecom“ už susitarimą nekonkuruoti viena su kita Iberijos pusiasalio telekomunikacijų rinkose⁴⁹. Išsaugant *status quo* Ispanijoje ir Portugalijoje susitarimu prisidėta prie to, kad ES telekomunikacijų sektorius išliktų pasidalijęs. Nekonkuravimo susitarimai – vienas iš rimčiausių ES konkurencijos taisyklių pažeidimų, nes vartotojams tai gali reikšti didesnes kainas ir mažiau galimybių rinktis. Šis konkretus sprendimas ypač svarbus, nes yra susijęs su tarpvalstybiniu susitarimu dėl rinkos pasidalijimo.

Kliūčių inovacijoms šalinimas žinių ekonomikoje

2013 m. Komisija aktyviai vykdė veiklą esminių standartų patentų (ESP) srityje. ESP yra patentai, kuriais saugoma technologija, būtina standartų nustatymo organizacijos nustatytam pramonės standartui įgyvendinti. Nenaudojant ESP saugomos technologijos, pagaminti standartus atitinkantį produktą yra techniškai neįmanoma.

Gegužės mėn. Komisija bendrovei „Motorola Mobility“ pateikė prieštaravimo pareiškimą dėl galimo netinkamo ESP naudojimo mobiliųjų telefonų rinkoje⁵⁰. Kreipimasis į nacionalinę teisą prašant taikyti draudimą yra teisėta teisių gynimo priemonė, kuria ESP turėtojas gali pasinaudoti patento pažeidimų atveju. Tačiau, jeigu į sėkmingai taikomą standartą įtrauktos patentuotos technologijos, galimybė naudotis atitinkamais ESP yra būtina sąlyga, kad įmonė galėtų rinkoje prekiauti standartą atitinkančiais produktais. Todėl Komisija priėjo preliminarą išvadą, kad prašymas taikyti draudimą naudoti ESP gali būti piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi rinkoje ir kad galimas licencijos gavėjas nori gauti licenciją sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis. Komisija mano, kad tokiu atveju ESP turėtojams neturėtų būti leidžiama prašyti teismo taikyti draudimą, kuris paprastai reiškia draudimą prekiauti patentą pažeidžiančiais produktais. ESP turėtojams paliekama teisė prašyti taikyti draudimą tais atvejais, kai galimi licencijos gavėjai atsisako licencijų, kurios laikomos išduodamomis sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis.

ESP srityje taip pat imtasi su „Samsung“ susijusių veiksmų⁵¹. Rugsėjo mėn. „Samsung“ pasiūlė priimti tam tikrus įsipareigojimus, kad išsklaidytų Komisijos 2012 m. gruodžio mėn. prieštaravimo pareiškime išreikštas abejones dėl konkurencijos. Bendrovė „Samsung“ siūlo priimti įsipareigojimą penkerius metus neprašyti, remiantis kuriuo nors iš jos esamų ar būsimų ESP, taikyti draudimų, susijusių su išmaniuosiuose telefonuose ir planšetiniuose kompiuteriuose įdiegtomis technologijomis, įmonėms, kurios sutinka laikytis nustatytos tinkamų autorinio atlyginimo tarifų nustatymo teisme arba arbitraže sąžiningomis, pagrįstomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis tvarkos.

7. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS KONKURENCIJOS POLITIKOS SRITYJE SPRENDŽIANT GLOBALIZACIJOS UŽDAVINIUS

Didėjantis pasaulio ekonomikos tarpusavio priklausomumas yra negrįžtama tendencija: tiesioginės užsienio investicijos prieš krizę išaugo iki daugiau kaip 30 % pasaulio BVP, o

⁴⁸ Byla M.6990 – „Vodafone“ ir „Kabel Deutschland“.

⁴⁹ Byla AT.39839 – „Telefónica“ ir „Portugal Telecom“.

⁵⁰ Byla AT.39985 – „Motorola“ – GPRS esminių standartų patentų galiojimo užtikrinimas.

⁵¹ Byla AT.39939 – „Samsung“ – UMTS esminių standartų patentų galiojimo užtikrinimas.

pasaulinė prekyba pastaruosius du dešimtmečius kasmet vidutiniškai augo 5,3 %. Atsirado naujų ekonomikos milžinų, o svarbiausi pasaulio rinkos dalyviai nemažai investavo į vienas kito ekonomiką.

Vykstant ekonomikos globalizacijai, reikalingas glaudesnis ne tik Europos, bet ir viso pasaulio konkurencijos institucijų bendradarbiavimas. Tarptautiniu konkurencijos tarnybų bendradarbiavimu prisidedama prie veiksmingo globalizacijos uždavinių sprendimo ir skatinama vienodinti visame pasaulyje taikomas konkurencijos politikos principus ir praktiką. Labai svarbu užtikrinti įvairių institucijų bendradarbiavimą ir jų vykdymo užtikrinimo veiklos rezultatų nuoseklumą. Europos Parlamentui paraginus, Komisija tęsė daugiašalius ir dvišalius politinius dialogus su kitų jurisdikcijų institucijomis siekdama skatinti esminių ir procedūrinių taisyklių vienodinimą. Taip pat Komisija su daugeliu konkurencijos tarnybų toliau glaudžiai bendradarbiavo kasdienėje vykdymo užtikrinimo veikloje.

Dvišalis ir daugiašalis bendradarbiavimas siekiant veiksmingiau užtikrinti konkurencijos teisės aktų vykdymą

Liepos 8 d. ES pradėjo derybas su JAV dėl Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės susitarimo (TPIP), o kovo 25 d. – su Japonija dėl laisvosios prekybos susitarimo. Į abejas derybas įtrauktos su konkurencija susijusios nuostatos, kurių Komisija griežtai laikosi.

Kalbant apie dvišalius santykius su ne ES konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo institucijomis, 2013 m. Komisija daugiausia pastangų skyrė pagrindinėms ES prekybos partnerėms – ir įprastoms prekybos partnerėms, ir didžiosioms besiformuojančios ekonomikos šalims. Taigi 2013 m. vyko aukšto lygio dialogai su kai kurių konkurencijos tarnybų, su kuriomis ES sudarė bendradarbiavimo susitarimą arba susitarimo memorandumą, atstovais.

Per lapkričio 22 d. Delyje vykusią BRICS konferenciją Konkurencijos GD pasirašė susitarimo memorandumą dėl bendradarbiavimo su Indijos konkurencijos komisija konkurencijos teisės srityje. Gegužės 17 d. ES ir Šveicarija pasirašė bendradarbiavimo susitarimą. Nauja pastarojo ypatybė ir priežastis, dėl kurios jis vadinamas antrosios kartos susitarimu, yra tai, kad juo abiem konkurencijos tarnyboms bus suteikta galimybė keistis per atitinkamus jų atliktus tyrimus gauta informacija. Susitarimas įsigalios, kai jį patvirtins Europos Parlamentas ir Šveicarijos parlamentas.

Sėkmingai vyksta ES ir Kanados derybos dėl panašaus susitarimo. Be to, Komisija toliau plėtoja techninį bendradarbiavimą su kitomis ne ES, visų pirma Kinijos ir Indijos, konkurencijos institucijomis.

Komisija toliau atidžiai stebėjo į Kroatijos stojimo aktą⁵² įtrauktų priedų dėl plieno ir laivų statybos nuostatų įgyvendinimą, o liepos 1 d. Kroatija tapo ES valstybe nare. Kalbant apie stojimo derybas su šalimis kandidatėmis, 2013 m. padaryta nemaža pažanga atliekant Juodkalnijos teisės aktų patikrą ir nustatant orientacinius kriterijus, kad būtų galima pradėti derybas dėl skyriaus apie konkurenciją.

Komisija taip pat toliau aktyviai bendradarbiavo su tarptautiniais su konkurencija susijusiais forumais, pvz., EBPO konkurencijos komitetu, Tarptautiniu konkurencijos tinklu (TKT) ir UNCTAD. 2013 m. Komisija tebebuvo Tarptautinio konkurencijos tinklo Susijungimų darbo grupės ir vieno iš Kartelinių susitarimų darbo grupės pogrupių bendrapirmininkė. 2013 m. Komisija (kartu su JAV federaline prekybos komisija) taip pat buvo TKT iniciatyvinės grupės

⁵² Kroatijos stojimo sutarties stojimo aktas.

projektų, susijusių su tyrimo procesais konkurencijos teisės aktų vykdymo užtikrinimo veikloje, vadovė.

8. DIALOGAS KONKURENCIJOS KLAUSIMAIS SU KITOMIS INSTITUCIJOMIS

Struktūrinis dialogas su Europos Parlamentu

Konkurencijos generalinis direktoratas nuolat dalyvauja struktūriniame dialoge konkurencijos klausimais su Europos Parlamentu, visų pirma su jo Ekonomikos ir pinigų politikos (ECON) komitetu.

2013 m., tęsdamas struktūrinį dialogą, Komisijos pirmininko pavaduotojas J. Almunia du kartus apsilankė ECON komitete: gegužės 28 d. pateikė 2012 m. metinę konkurencijos politikos ataskaitą, o lapkričio 26 d. – naujausią informaciją apie svarbiausius 2013 m. sprendimus ir politikos pokyčius, kurioje prognozuojami 2014 m. Parlamento darbo konkurencijos srityje rezultatai.

Gegužės 30 d. Komisijos pirmininko pavaduotojas taip pat dalyvavo Regioninės politikos komiteto posėdyje, kuriame aptarė komiteto nagrinėtas regioninės pagalbos gaires.

2013 m. priimtos dvi rezoliucijos dėl metinių konkurencijos ataskaitų. Birželio mėn. Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Antolino Sanchez Presedo ataskaitos, kurioje aptariama 2011 m. metinė konkurencijos ataskaita. Gegužės 14 d. 2012 m. metinė konkurencijos ataskaita išsiųsta ECON komitetui, kad Europos Parlamento nariai galėtų pasiruošti dialogui su Komisijos nariu. Gruodžio 10 d. priimta rezoliucija dėl Ramono Tremosa i Balcells ataskaitos.

Pastaraisiais metais Parlamentas kėlė baudų už konkurencijos teisės pažeidimus klausimą. Komisija laikosi nuomonės, kad baudų skyrimo gairėmis įmonėms užtikrinamas pakankamas teisinis tikrumas, o Komisijai – lankstumo galimybė, jeigu reikėtų pataisyti; šios sistemos daugeliu atvejų laikėsi Europos teismai.

Struktūrinis dialogas su Europos Parlamentu dėl valstybės pagalbos modernizavimo

Priimdama Įgaliojimų suteikimo ir Procedūrinį reglamentus – svarbiausius valstybės pagalbos modernizavimo elementus, kurie visus 2013 m. buvo Konkurencijos GD prioritetas, Taryba oficialiai konsultavosi su Parlamentu. Po nuodugnaus darbo rengiant minėtuosius du pasiūlymus liepos mėn. Parlamentas priėmė abi savo rezoliucijas. Kaip ir ECON komitetas, Transporto (TRAN) komitetas pateikė savo nuomonę dėl Įgaliojimų suteikimo reglamento. Peržiūrėdama valstybės pagalbos srities gaires, Komisija atsižvelgė ne tik į oficialų Parlamento vaidmenį teisėkūros procese, bet ir į esminę Parlamento pateiktą informaciją. Kaip per lapkričio 26 d. vykusį struktūrinį dialogą Europos Parlamento narius informavo Komisijos pirmininko pavaduotojas J. Almunia, valstybės pagalbos modernizavimo procesas bus baigtas 2014 m., priėmus likusias valstybės pagalbos gaires.

Rengiant Įgaliojimų suteikimo ir Procedūrinį reglamentus ir po jų priėmimo liepos mėn. toliau buvo peržiūrimi ir atnaujinami valstybės pagalbos teisės aktų projektai. Gegužės 6 d. surengta trečioji vieša konsultacija dėl komunikato dėl kinematografijos projekto, o lapkričio 14 d. parengtas galutinis komunikato tekstas. Liepos 3 d. ECON komitetui pranešta apie šią iniciatyvą ir apie viešos konsultacijos dėl valstybės pagalbos oro uostams ir oro vežėjams gairių (Aviacijos gairės) pradžią, liepos 17 d. – apie konsultaciją *de minimis* pagalbos klausimu, liepos 29 d. – apie viešą konsultaciją dėl Bendrojo bendrosios išimties reglamento ir lapkričio 14 d. – apie viešą konsultaciją dėl sanavimo ir restruktūrizavimo gairių.

Gegužės 16 d. ECON komitetui išsiųstas informacinis dokumentas dėl regioninės pagalbos gairių.

Tai buvo kitas klausimas, kuriuo Konkurencijos GD darbuotojai informavo Europos Parlamento narius ir darbuotojus. Vykstant gretutinėms diskusijoms dėl naujų regioninės pagalbos žemėlapių ir kito struktūrinių fondų programavimo laikotarpio, Regioninės plėtros komitetas diskusijoms pateikė žodinį klausimą dėl regioninės pagalbos gairių.

Ieškiniai dėl žalos atlyginimo⁵³

Komisijos pirmininko pavaduotojas J. Almunia nusprendė pristatyti Komisijos pasiūlymą dėl žalos atlyginimo per birželio 11 d. Strasbūre vykusį atvirą koordinatorių posėdį komitetui ECON priklausantiems Europos Parlamento nariams – iš karto po to, kai jį priėmė Komisijos narių kolegija. Komisija pasiūlymą priėmė remdamasi SESV 103 ir 114 straipsniais, pagal kuriuos jis perduotas Europos Parlamentui ir Tarybai taikant įprastą teisėkūros procedūrą. Rugsėjo 18 d. Komisijos tarnybos dalyvavo ECON komiteto pranešėjo surengtame praktiniame seminare šio pasiūlymo klausimais, o spalio 17 d. – pirmajame pasikeitimo nuomonėmis, kad atsakytų į pateiktus klausimus.

Šveicarijos susitarimas

2010 m. lapkričio mėn. Konkurencijos GD tarnybos pirmą kartą informavo Europos Parlamentą apie derybas su Šveicarijos konkurencijos institucija dėl antrosios kartos susitarimo. 2013 m. birželio mėn. Taryba oficialiai paprašė Parlamento pritarti šiam susitarimui. Konkurencijos GD dirbo kartu su pranešėju: dalyvavo padėjėjams skirtame praktiniame seminare, viešame posėdyje ir susitikime su parlamentinių grupių atstovais.

Tolesnis Konkurencijos GD ryšių su ECON komitetu stiprinimas

Kaip ir ankstesniais metais, gegužės 17 d. Konkurencijos GD savo patalpose surengė ECON komiteto narių padėjėjams ir politiniams patarėjams skirtą seminarą, kuriame buvo nagrinėjamos pagrindinės 2012 m. metinės konkurencijos ataskaitos temos. Vėliau pranešėjo padėjėjai buvo išsamiai informuoti apie antimonopolinių ir valstybės pagalbos teisės aktų vykdymo transporto sektoriuje užtikrinimą ir valstybės pagalbą bankams, taip pat surengtas pagrindinėms politinėms temoms skirtas aukšto lygio informacinis susitikimas su ECON komiteto darbo grupę konkurencijos klausimais sudarančiais Europos Parlamento nariais.

Liepos mėn., siekdama atnaujinti 2008 m. – finansų krizės pradžioje – paskelbtas gaires ir atsižvelgti į pereinamuoju laikotarpiu įgytą patirtį, Komisija priėmė naują Bankų komunikatą. Komisija taip pat parengė Ekonomikos ir finansų komitetui (EFK) skirtą klausimų dokumentą, kurį išsiuntė ECON komiteto pirmininkui.

Konkrencijos GD toliau nuolat informavo atitinkamus Parlamento komitetus apie viešas konsultacijas ir naujų gairių bei politikos dokumentų priėmimą.

2013 m. Konkurencijos GD darbuotojai dvišaliu pagrindu susitiko su daugeliu Europos Parlamento narių, su kuriais aptarė su įvairiomis konkurencijos bylomis susijusį Parlamento darbą. Komisijos tarnybos parengė atsakymus į 366 rašytinius Parlamento narių klausimus ir į 21 peticiją, už kurią atsakingas Konkurencijos GD.

Konkrencijos GD ir ECON komitetas toliau keitėsi su tyrimais susijusia informacija; liepos mėn. Konkurencijos GD tarnybos ECON sekretoriata informavo apie GD 2013 m. užsakytus atlikti tyrimus.

Konkrencijos GD ryšiai su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir Regionų komitetu

Komisija taip pat informavo Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą (EESRK) ir Regionų komitetą (RK) apie svarbiausias politikos iniciatyvas. Ji taip pat dalyvavo tyrimų

⁵³ COM(2013) 404 *final*. Pasiūlymas dėl direktyvos dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės aktų nuostatų pažeidimo, atlyginimo.

grupių ir skyrių posėdžiuose. Vasario 1 d. Komisijos pirmininko pavaduotojas J. Almunia dalyvavo RK plenariniame posėdyje valstybės pagalbos reformos ir 2014–2020 m. regioninės pagalbos gairių peržiūros klausimais.